

A 1699/kultur

Käsittelijä Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunnan mietintö, joka koskee
jäsenehdotusta
EU:n ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden pohjoismaisista apurahoista

Ehdotus

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto ei jatka EU:n ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden pohjoismaisia apurahoja koskevan jäsenehdotuksen (A 1699/kultur) käsittelyä.

Taustaa

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta käsitteli keskiryhmän jäsenehdotusta *EU:n ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden pohjoismaisista apurahoista* (A 1699/kultur) ensimmäistä kertaa vuoden 2017 tammikuun kokouksessaan. Valiokunta käsitteli mietintöluonnosta saman vuoden huhtikuun kokouksessaan ja päätti silloin muuttaa että-lausetta kuulumaan niin, että Tanskan, Suomen ja Ruotsin hallituksille suositetaan, että perustetaan kansallisia stipendirahastoja EU:n ulkopuolelta tuleville opiskelijoille. Valiokunta käsitteli uutta mietintöluonnosta saman vuoden kesäkokouksessaan, jolloin se päätti lähettää kirjallisen kysymyksen Suomen, Ruotsin ja Tanskan hallituksille. Hallituksilta kysyttiin seuraavaa:

- Millaisin nykyisin tai suunnitteilla olevin toimin EU:n ulkopuolelta tulevia opiskelijoita pyritään houkuttelemaan aloittamaan opinnot Suomessa, Ruotsissa tai Tanskassa?
- Toteutetaanko maissa tällä hetkellä joitakin erityistoimia tai onko suunnitteilla sellaisia toimia, joiden avulla Suomesta, Ruotsista ja Tanskasta tulisi houkuttelevampia maita kehityksistä tuleville opiskelijoille?
- Onko tällä hetkellä tarjolla apurahajärjestelmiä tai aiotaanko sellaisia perustaa EU:n ulkopuolelta tuleville opiskelijoille, jotka haluavat opiskella Suomessa, Ruotsissa tai Tanskassa?
- Keskustellaanko Suomessa, Ruotsissa ja Tanskassa mahdollisuudesta tarjota tutkinnon suorittaneille opiskelijoille oleskelulupa 6–12 kuukaudeksi valmistumisen jälkeen, mikä mahdollistaisi työnhaun maassa?

Suomen, Ruotsin ja Tanskan hallitukset ovat antaneet 26. syyskuuta 2017 valiokunnan kirjalliseen kysymykseen vastauksen (<http://www.norden.org/fi/pohjoismaiden-neuvosto/asiat-ja-asiakirjat/kysymyksia-ja-vastauksia/e-17-2017-1>). Vastauksista

käy ilmi seuraavaa:

Suomi on määrittänyt korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälistymistä koskevan vision ja laatinut suuntaviivat näkyvyyden lisäämiseksi Euroopassa ja muualla maailmassa. Suomi tukee HEI ICI -ohjelman (Higher Education Institutions Institutional Cooperation Instrument) avulla yhteistyöhankkeita suomalaisten ja kehitysmaiden korkeakoulujen välillä. Tavoitteena on vahvistaa korkea-asteen koulutusta kehitysmaissa. Yksittäiset korkeakoulut pyrkivät myös itse houkuttelemaan kehitysmaista tulevia opiskelijoita. Suomi otti elokuussa 2017 käyttöön lukukausimaksut EU:n ulkopuolelta tuleville opiskelijoille. Maksun määrä on vähintään 1 500 euroa lukuvuodessa, ja korkeakoulut päättävät itse sen suuruudesta. Korkeakouluilla tulee myös olla tarveharkintaan perustuvia apurahajärjestelmiä EU:n ulkopuolelta tuleville opiskelijoille. Suomi on asettanut työryhmän seuraamaan ja arvioimaan lukuvuosimaksujen käyttöönoton ja apurahajärjestelmien vaikutuksia. Työryhmän on määrä jättää raportti opetusministeriölle syyskuussa 2018. Opiskelijoille myönnetään tutkinnon suorittamisen jälkeen vuoden väliaikainen oleskelulupa työnhakua varten.

Ruotsissa otettiin käyttöön lukukausimaksut vuonna 2011. Samalla luotiin valtion rahoittamia apurahaohjelmia sekä opinnoissaan erityisen hyvin menestyneille opiskelijoille alkuperämaasta riippumatta (noin 60 miljoonaa Ruotsin kruunua) että kehitysmaista tuleville opiskelijoille (150 miljoonaa Ruotsin kruunua). Vastuu siitä, että Ruotsin korkeakoulutuksesta tiedotetaan ulkomailla, on jakautunut usealle viranomaiselle. Yksittäisten korkea-asteen oppilaitosten markkinoinnista ulkomailla vastaavat oppilaitokset itse. Myös ulkomaanedustustot jakavat tietoa opiskelumahdollisuuksista. Koulutus-, elinkeino- ja ympäristöministeriöt ovat tammikuusta 2017 lähtien yhdessä rahoittaneet ulkomaanedustustojen yhteydessä toimivia innovaatio- ja tutkimusneuvostoja, joiden tavoitteena on vahvistaa Ruotsin globaaleja yhteyksiä keskeisiin kansainvälisiin korkeakoulutus-, tutkimus- ja innovaatioympäristöihin. Ruotsissa on käynnistetty selvitystyö, jonka perusteella ehdotetaan toimivaa järjestelmää ilmoittautumis- ja opintomaksujen, rekrytoinnin, opiskelijoiden sisäänoton sekä lukukausimaksuun velvoitettujen opiskelijoiden oleskeluluvan käsittelyn ja opiskelijoiden vastaanoton järjestämiseksi. Työn loppuraportti esitellään lokakuussa 2018. Opiskelijoille myönnetään tutkinnon suorittamisen jälkeen oleskelulupa kuudeksi kuukaudeksi.

Tanskassa koulutuslaitokset vastaavat pitkälti itse toimintansa markkinoinnista ulkomailla ja opiskelijavaihtosopimuksien solmimisesta ulkomaisten korkea-asteen oppilaitosten kanssa. Tanskan koulutus- ja tutkimusministeriö markkinoi koulutus- ja tutkimushallituksen kautta Tanskaa opiskelumaana etenkin EU:n ulkopuolisiin maihin. Ministeriö johtaa yhdessä ulkoministeriön kanssa seitsemää EU:n ulkopuolisissa maissa toimivaa innovaatiokeskusta, joiden tehtäviin kuuluu muun muassa opiskelijoiden houkutteleminen Tanskaan. Ministeriöllä on lisäksi kasvukonsultteja Vietnamin, Etelä-Afrikassa ja Turkissa. Heidän työhönsä kuuluu muun muassa opiskelijaliikkuvuuden edistäminen. Tanska varaa vuosittain valtion budjetista varoja (48 miljoonaa Tanskan kruunua vuonna 2018) EU:n ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden vaapaikkojen ja apurahajärjestelmien rahoittamiseksi. Ministeriöllä on myös kahden-

välisiä vaihtosopimuksia strategisesti valittujen EU:n ulkopuolisten maiden, kuten Kiinan, Etelä-Korean ja USA:n kanssa. Kehitysmaista tuleville opiskelijoille on myös erityinen apurahajärjestelmä (30 miljoonaa Tanskan kruunua vuonna 2018). Tutkinnon suorittamisen jälkeen opiskelijat voivat hakea oleskelulupaa, jos heidän on tarkoitus jäädä Tanskaan. Oleskelulupa voidaan myöntää enintään kahdeksi vuodeksi.

Valiokunnan näkemykset

Suomen, Ruotsin ja Tanskan hallituksilta saaduista vastauksista käy ilmi, että kaikki kolme maata tekevät työtä sekä hallitus- että oppilaitostasolla EU:n ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden houkuttelemiseksi. Ruotsissa, jossa lukukausimaksut ovat olleet käytössä jo vuodesta 2011, on käynnistetty selvitystyö lukukausimaksujen käyttöönoton vaikutuksista, ja Suomessa, jossa lukukausimaksut otettiin käyttöön syksyllä 2017, vaikutuksia tullaan seuraamaan tarkkaan. Kaikissa kolmessa maassa on valtion rahoittamia apurahajärjestelmiä ja niiden lisäksi kehitysmaista tuleville opiskelijoille kohdistettuja erityispanostuksia ja apurahajärjestelmiä. Kaikissa kolmessa maassa on myös mahdollista hakea tutkinnon suorittamisen jälkeen oleskelulupaa maahan siirtymistä varten.

Suomen, Ruotsin ja Tanskan hallituksilta saatujen vastausten perusteella Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto ei jatka EU:n ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden pohjoismaisia apurahoja koskevan jäsenehdotuksen (A 1699/kultur) käsittelyä, jossa ehdotetaan, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Suomen, Ruotsin ja Tanskan hallituksille, että perustetaan kansallisia stipendirahastoja EU:n ulkopuolelta tuleville opiskelijoille.

Helsingissä 31. lokakuuta 2017

Annette Lind (S)

Aron Emilsson (SD)

Elsi Katainen (kesk.)

Eva Sonidsson (S)

Johan Andersson (S)

Johanna Karimäki (vihr.)

Jorodd Asphjell (A), puheenjohtaja

Kelly Berthelsen (IA)

Lars-Arne Staxäng (M)

Norunn Tveiten Benestad (H)

Ole André Myhrvold (Sp)

Peter Johnsson (S)

Tony Wikström (ÅSD)